

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

List Sekretarza Stanu w MKiDN dra Jarosława Sellina do uczestników wernisażu wystawy „Pomniki oporu. Sztuka wobec powstania w Getcie Warszawskim 1943-1956”, Żydowski Instytut Historyczny, 20 kwietnia 2023 r.

Szanowni Państwo,

wczoraj obchodziliśmy 80. rocznicę wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim. Rankiem 19 kwietnia 1943 roku żydowscy bojownicy związani z Żydowską Organizacją Bojową pod dowództwem Mordechaja Anielewicza i Żydowskim Związkiem Wojskowym pod dowództwem Pawła Frenkla powitali karabinowym ogniem, granatami i koktajlami mołotowa wkraczające na teren Getta jednostki niemieckiego wojska i niemieckiej policji, mające zamiar przeprowadzić kolejną akcję wysiedleńczą. Tego ranka, rozpoczęło się największe żydowskie Powstanie w największym żydowskim Getcie czasów II wojny światowej.

Dziś, po 80 latach od tamtego wydarzenia, w siedzibie Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma, otwierany właśnie teraz wernisaż wystawy czasowej „Pomniki oporu. Sztuka wobec powstania w getcie warszawskim (1943-1956)” jest jednym z kamieni, wrzucanym do ogrodu Pamięci Powstania w Getcie Warszawskim 1943 roku.

Szanowni Państwo,

do morza ruin, jakim była po upadku dwóch Powstań Warszawa po hekatombie zgotowanej przez niemieckie wojska, wracali warszawiacy a wraz z nimi wracało życie i rodziła się Pamięć. Także pamięć o heroicznej walce mieszkańców warszawskiego Getta, którzy ze świadomością nieuchronnej klęski woleli ginąć z bronią w ręku, niż poddać się biernie planowej zagładzie. Pierwszy pomnik na Muranowie, znany jako „Mały” Pomnik Bohaterów Getta odsłonięto już kilka dni przed trzecią rocznicą wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim. Najbardziej znany Pomnik Bohaterów Getta, dwustronny, zdobiony rzeźbami autorstwa Natana Rapaporta odsłonięto dokładnie 19 kwietnia 1948 roku. Kolejne miejsce pamięci powstało przy ul Miłej 18, gdzie znajdował się schron, w którym 8 maja 1943 roku samobójczą śmiercią zginęli otoczeni przez niemieckich żołnierzy członkowie sztabu Żydowskiej Organizacji Bojowej wraz z komendantem Mordechajem Anielewiczem. W 1946 roku w tym miejscu, znanym jako Bunkier Anielewicza, z gruzów okolicznych domów usypano kopiec a na jego szczycie ustawiono pamiątkowy kamień.

W tych trzech najstarszych, milczących, a jakże wymownych monumentach zawarta jest cała symbolika heroicznej walki narodu żydowskiego o honor i godność. Każdy z nich jest Pomnikiem Oporu, znakiem niezgody na odczłowieczenie, na bezsensowną śmierć i zniewolenie. Dzisiejsza wystawa pokazuje, że tych Pomników Oporu w mniejszej lub większej skali było znacznie więcej.

Szanowni Państwo,

siedziba Żydowskiego Instytutu Historycznego im. Emanuela Ringelbluma, jak mała który budynek w Warszawie, jest także Pomnikiem Oporu i miejscem bardzo istotnym dla Pamięci Getta.

Od tamtych dni minęło już 80 lat. Sztuka i tworzący ją artyści nie zawiedli. Pomników, monumentów, prac plastycznych przybywało z każdym rokiem coraz więcej. Paradoksalnie przybywało też artefaktów, wspomnień, dokumentów ukrytych w ziemi i odnalezionych po latach, jak bezcenne Archiwum Ringelbluma.

Dla przyszłych pokoleń, tkamy naszą Pamięć gęstym ściegiem. Jestem niezmiernie rad, że jednym z tych ściegów Pamięci jest dzisiejszy wernisaż.

Gratuluje pomysłodawcom i twórcom!